

Yrd. Doç. Dr. Bülent Atalay ile Türk İstiklal Mücadelesi Üzerine 5 Mayıs 2014 Tarihinde Edirne’de Yapılan Söyleşi*

Soru 1: Kurtuluş Savaşı üzerine yapılan değerlendirmelerde emperyalist güçlerin (İngiltere, Fransa gibi) Türkiye’yi gerçekten boyunduruk altına almak istemedikleri şayet istemiş olsalardı Türkiye’yi işgal edebilecekleri yazılmaktadır? Gerçekten Türkler milli mücadelede, Batılı emperyalist devletler Türkiye’yi işgal etmek için tam olarak yüklenemediklerinden mi başarılı olmuşlardır? Yoksa Türkler milli mücadelede gerçekten Turgut Özakman’ın belirttiği gibi özgürlüklerini elde etmede imkânsızı başardıkları için mi çılgın Türkler olarak nitelendirilmiştir?

Atalay: Batılı emperyalist devletler daha nasıl yükleneceklerdi? Demek daha doğru olur. Bu sadece milli mücadele döneminde değil, tarihi olaylar zincirinde bakacak olursak Trablusgarp’tan bu tarafa Türklere yüklenmişlerdir. Batılılar, dinen halifeye bağlı olan coğrafyalardan insanları getirip onlarla birlikte yüklendiler. Emperyalist devletler, olayı uluslararası ilişkiler bağlamında değerlendirirken yüklenip yüklenmemeye karar verme noktasında sadece bizim talihsiz savunmamız bağlamında değil kendi kamuoylarının da nabzını tutuyorlardı. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Sevr Antlaşması da Osmanlı Devleti’nin şahsında Türk milletinin kismetine düştü diyelim. Türkler bu anlaşmayı imzalamak zorunda bırakıldı. Diğer yandan Batılı devletlerin kamuoyu da kendi yöneticilerine baskı yapıyordu. Geri dönsünler diye onlara bakıyorlardı ve bu gayet doğaldı. Çünkü bir sanayi toplumu olarak refahın ne olduğunu biliyorlar, standartları gayet yüksek. Bu değirmenin suyu nereden geliyor diye bakacak olursak bu güç ve maddi refahın kaynağı, sömürgelere ve kendi coğrafyalarının dışından getirilen yardımlara bağlıydı. Bu yüksek standart içerisinde evlatlarının başka coğrafyalarda ölmelerini istemiyorlardı. Bütün analar, babalar, sevgililer cepheye gidenlerin biran önce dönmelerini istiyorlardı. Bunun Batıların çekilmesinde büyük etkisi olmuştur. Kamuoyu baskısından dolayı istedikleri şekilde yüklenemediklerini söyleyebiliriz. Ama onların iç meseleleri Türk milletini doğrudan ilgilendirmemektedir. Hem Trablusgarp’ta hem de Balkanlarda zaman zaman farklılıklar olsa da Türkler özellikle milli mücadele döneminde yüklenmişlerdir. Dünyanın her yerinde şuan bile ulusal kurtuluş savaşları yaşanmaktadır. Bu tarihi bir hakikattir. Ancak dünya tarihi, insanlık tarihi bağlamında baktığımızda hiç kuşkunuz olmasın yeryüzünde bir tane milli

* Bu söyleşi Uluslararası İlişkiler Öğrenci Dergisi Editörü Cansın Aksoy tarafından 05 Mayıs 2014 tarihinde Trakya Üniversitesi Balkan Yerleşkesinde gerçekleştirilmiştir.

mücadele vardır. Bunun ikinci bir örneği yoktur. Tarihte kavramlar önemlidir. İdeolojik gözlükleri çıkartıp tarihi o şekilde ele almalıyız. Türk milleti, birinci dünya harbinde kutsal cihadı denedi, fakat bu tutmadı. Türklere karşı savaşın içerisinde Hindistan'dan getirilen Müslümanlarda vardı. Bunların nereden geldiklerini ayrıca sorgulamak gerekir. Ancak öz itibariyle halifenin ordusunun karşısında Çanakkale'de Müslümanlarda vardı. İşte bu kutsal cihadın iflas ettiği somut bir göstergesiydi. Esasında bu iflas daha Balkan savaşlarında Arnavutluk'un bağımsızlığını ilan etmesiyle kendini göstermişti. Bu şartlar altında, Milli Mücadele'nin milli bir cihat olduğunu söyleyebiliriz. Cihat kavramı olmadan Milli Mücadele'yi izah etmek mümkün değildir.

Turgut Özakman'a atıfta bulunuyorsunuz, kendisine rahmet diliyorum ve “Çılgın Türkler” Türk İstiklâl Mücadelesi bağlamında zaman zaman tartışıldı. Özakman'ın bu mücadeleyi yürütenleri neden çılgın Türkler şeklinde ifade ettiği hususunda tartışmalar söz konusu olmuştur. Ancak ben bu ifadeye olumlu manada bakıyorum. Bu bağlamda Milli Mücadele ortamında inançlı bir toplumun çıldırıp çıldırmayacağı dahi sorulabilir? Bu soruya benim cevabım evet çıldırabilir şeklindedir. Çünkü artık yolun sonu görünmüştür. Yani Türkiye coğrafyası son kaledir. İşte bu kale düştüğü anda Türklük kültürel anlamda yeryüzünden yok olacaktı. Bana göre Türkleri çılgınlık noktasına taşıyan asıl etken budur. Diğer taraftan olumsuzluklar içerisinde gerçekleştirilen mücadelenin sonucuna baktığımızda evet bu bir çılgınlıktır ve gerçekte normal şartlarda aklın alamayacağı bir zaferdir. Türk milletinin önüne ölmek veya olmak şeklinde iki tercih konulmuştur ki aslında bu da ölümdü. Sonuçta yaşamak için mücadele edilmiştir ve Türk milletinin varlığını idame ettirmesi sağlanmıştır. Tarihi olayları geniş boyutta değerlendirilmek gerekir.

Almanlar Versay sistemine 20 yıl sonra tepki verdikleri halde, Türklerin tepkisi ise 20 gün bile sürmemiştir. Biz Milli Mücadeleyi, Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkışıyla başlatsak ta esasında bu direniş daha Mondros Mütarekesi kamuoyuna yansıdıktan sonra başlamıştı. Diğer yandan Türklerin emperyalistlere karşı mücadelesi 1911 yılından itibaren sürmekteydi. Bu yüzden Türk İstiklâl Mücadelesini bu şartlar altında değerlendirmek gerekir. Turgut Özakman'ın dediği gibi Türkler özgürlüklerini elde etmede imkânsız başarıları için mi çılgın Türkler olarak adlandırılmışlardır? Evet, bu kısmen böyle değerlendirilebilir. Bir imkânsız başarılmıştır ve bunun için 20 yıl mücadele etmek gerekmiştir. İşte Türklerle Almanların farkı buradadır. Netice itibariyle Almanlar 20 yıl sabretmiş olsalar da Türkler 20 gün bile beklemeyerek Milli Mücadele'yi hemen başlatmışlardır. Mustafa Kemal Paşa Mondros Mütarekesi imzalandığında Adana'da Yıldırım Orduları Komutanı'dır. 13 Kasım 1918 tarihinde İstanbul'a geldiğinde “geldikleri gibi

giderler” sözünü söylemiştir. İşte daha o zaman Milli Mücadele’nin başladığını söyleyebiliriz. Çünkü Mustafa Kemal Paşa’nın İstanbul’a gelişinde birtakım beklentileri vardır. Kabineye girmek, bakan olmak o olmazsa üst düzey bir görev edinmek bu amaçla gelmiştir. Fakat umduğunu bulamayacaktır. Netice itibariyle Mustafa Kemal’in Samsun’a çıkması çok ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur. İnce eleyip sık dokumak gerekir. Milli Mücadele başlatılsın diye mi görevlendirildi? Bir taraftan Mehmet Vahdettin bir taraftan Mustafa Kemal Paşa bu kişiler birbirlerini hiç tanımıyorlarmış gibi hareket ederek bir yere varmak mümkün değildir. Bu şahsiyetler birbirlerini tanıyorlardı. Mustafa Kemal Paşa, Şehzade Vahdettin’in özel kalem müdürüydü. Bunlar birbirlerini bilen insanlardı. Mustafa Kemal’in görevlendirilmesinde bu tanışıklığın da etkisi vardı. Mustafa Kemal Paşa’yı işini bilen bir devlet adamı ya da başarılı bir komutan olarak değerlendirmeliyiz. Birinci Dünya Savaşı’na baktığımızda Osmanlı Devleti’nin somut olarak galip geldiği üç cephe vardı. Kut-ül Amâre, Muş/Bitlis ve Çanakkale. Son ikisinde Mustafa Kemal Paşa vardı. Öncelikle bunun bir tesadüf olup olmadığını sorgulamamız gerekir. Tarih hayaller üzerine kurulamaz. Hakikatlere bakmak gerekmektedir. Olayları doğal şartları içerisinde değerlendirip ibret almamız gerekir.

Soru 2) Mondros ateşkes antlaşmasından sonra başlayan işgallere karşı, vatansever kişiler buldukları bölgelerde özellikle Batı Anadolu’da “Kuvay-i Milliye” denen bölgesel direniş teşkilatları kurmuşlardır. Kuvay-i Milliye, Türklüğün son kalesinde özgür yaşama inancı doğrultusunda son hamle olarak değerlendirilebilir mi? Neler söyleyebilirsiniz?

Atalay: Her ne kadar son kale olarak Çanakkale bilirse de son kale İstanbul’dur. Esasında söz konusu dönemde İstanbul halifenin de bulunduğu bir coğrafya olarak dikkate alındığında burası Müslümanların son kalesidir. Çanakkale muharebelerinde Mustafa Kemal Paşa çok önemli yararlılıklar göstermiştir. Ancak bu başarı onun çevresindekilerle birlikte ortak kazanılmış bir zaferdir. Mustafa Kemal Paşa çok önemli bir komutandır ve tarihin kırıldığı anları yaşamıştır. Diğer yandan Mustafa Kemal Paşa ölmeyi emrediyor? Peki bunu nasıl yapıyor? Kim kime ölmeyi emredebilir? Mustafa Kemal Paşa ölmeyi emrederken bir başka Mustafa’nın, (Hz. Muhammet’in) ortaya koyduğu ilkeler ışığında yani “şehitlik” ve “gazilik” kavramından hareketle ölmeyi emretmiştir. Çünkü Türk toplumunu çok yakından tanımaktadır, nabzı çok iyi tutmaktadır. En az kendisi kadar ölmeyi emrettiği insanlardan da emindir inanç noktasında ve bu emri yerine getirenler sağ kalırlarsa gazi, ölürlerse şehit olacaklardır ve bizzat kendisi bu durumu “üç dakika sonra öleceklerini bile bile ölüme

koşuyorlardı” diye ifade etmiştir. Nasıl ölüme gönderebilirsiniz insanları? Esasında ölüm emredilirken şehitlik ve gazilikten bahsedilmektedir. Türkiye coğrafyası gerçekten çok kutsal bir mekândır. Burada birbirimizi kırmadan, anlayarak birlikte yürümesini bilmeliyiz. Kuvay-i Milliyeciler “söz konusu vatansa gerisi teferruattır” diyen insanlardır. 23 Nisan 1920 tarihinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk “milli kâbe” olarak adlandırdığımız meclisi açılabilmişse varlığını Kuvvacılara borçluyuz. Düzenli orduya geçildikten sonra Çerkez Ethem’le yollar ayrılmıştır. Bu ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur. Kuvay-i Milliye’nin genel yapısına baktığımız zaman kısmen bunlar kanun kaçağı, ama Ethem’in böyle bir durumu yok maddi durumu gayet iyi. Kendi içinde ayrı değerlendirilmesi gerekir. Biz buna, psikolojik tarih diyoruz, olaylardaki başat kişilerin hal ve hareketleri değerlendirilirken o andaki durumunu ele alıp, empati yaparak ele almalıyız. İlk “Ya istiklal ya ölüm”, düşüncesini hayata geçirenler Kuvay-i Milliyecilerdir. Hepsini rahmet ve minnetle anıyoruz.

Soru 3) Milli Mücadelede Mustafa Kemal'in bireysel rolünün önemli/önemsiz olduğu yolunda farklı değerlendirmeler bulunmaktadır. Gerçekten de Türk İstiklal Mücadelesinin başında Mustafa Kemal olmasaydı gene de başarıya ulaşabilir miydi?

Atalay: Her şeyden önce Mustafa Kemal Paşa’nın büyük bir değer olduğunu belirtmeliyiz. Bir toplumu kuru kalabalık olmaktan çıkarıp gerçekten bir topluluk haline getiren, milli bir irade etrafında toplayan bir kişinin değersiz olduğunu ileri sürerseniz, kendinizi değersizleştirmiş olursunuz ve sonunuz hüsrana olur. Tarihi şahsiyetlerin ortaya çıkmasında şartlar çok önemlidir. Şayet Mustafa Kemal Paşa bugün yaşasaydı, Atatürk olamaz sadece cumhurbaşkanı olurdu. Atatürk olabilmesi için Osmanlı’nın son dönemi, milli mücadele ve cumhuriyetin ilk yıllarını yaşaması gerekirdi. Dolayısıyla hem şartların liderleri, hem de liderlerin şartları etkilediğini söyleyebiliriz. Milli mücadele döneminin üç Mustafa’sından (Mustafa İsmet İnönü, Mustafa Fevzi Çakmak ve Mustafa Kemal Atatürk) yalnızca bir tanesi Atatürk olabilmiştir. Yani Türk İstiklâl Mücadelesinin lider kadrosunda bulunan üç Mustafa’dan sadece bir tanesi Atatürk olabildi. Onun Atatürk olmasında diğer iki Mustafa’nın da etkisi vardır. Onlarla birlikte Atatürk olabildi. Hamdullah Suphi Tanrıöver’e göre lügatinde ümitsizlik diye bir kavram olmayan Mustafa Kemal Atatürk bir fırtına kuşudur. Rüzgâra karşı uçar, hedefini belirler fırtınaya rağmen kanat çırpar, ama diğer kuşlar rüzgâr nereye savurursa oraya giderler. İşte Mustafa Kemal Paşa’yı diğer Mustafalar’dan ayrı kılan ve lider konumuna getiren bu özelliğidir.

Soru4)Türk İstiklâl Mücadelesinde, Türk kadınlarının da rol aldığını biliyoruz, Söz geli mi, Şerife Ali Kübera ve Nene Hatun vb. şahısların bizzat işgalcilere karşı faal bir şekilde mücadelenin içine atıldıkları gibi, Halide Edip gibi bu mücadeleyi düşünsel düzeyde vaazlarıyla destekleyenler de vardı. Türk kadınlarının milli mücadelede oynadıkları roller hakkında neler söylenebilir?

Atalay: Çok güzel bir soru. Milli Mücadele’de asıl yükü kadınlar çekti diyebiliriz. Erkekler, eli silah tutan ergenler cephede bulduklarından o cepheyi her anlamda beslemek büyük bir meseleydi. Onun arka planında üretim devam etmiştir. Tarlalarda evlerde hem anne hem baba hem nine hem dede aklınıza ne gelirse hepsini üstlenmiş durumdaydılar. Sadece kız kardeş, bacı olması gerekirken aynı zamanda kardeş, erkek kardeş rolünü de üstlenmiştir kadınlar. Türk İstiklâl Mücadelesinde Türk kadınının yaptığı fedakârlığı, başka hiçbir coğrafyanın kadını yapmamıştır. Mustafa Kemal Paşa ve kurmay heyeti ki ben bunlara “mahşerin üç Mustafa’sı” diyorum. Bu kişiler 9 Eylül 1922’de Afyon’un Allıgöl Köyü’nden geçerlerken, bu köydeki kadınlar ağlayarak önlerine geçip onları durduruyorlar ve aynen şunları söylüyorlar: “Paşam Yunan gâvuru bize ne etmişse ondan geri koyma eğer intikamımızı almaz isen ahrette ellerimiz yakanızda.” Mustafa Kemal Paşa ve kurmay heyeti bunu bizzat duyunca buz kesilmişlerdir. Buna karşılık Mustafa Kemal Paşa, İzmir’e girdiğinde yere serilmiş Yunan bayrağını görünce çok sinirlenir ve bunu kim serdi diye yüksek sesle bağırır ve bayrağı yerden kaldırtır ve der ki; Bayrak düşmana ait olsa da bir milletin onurunu ve haysiyetini temsil eder bunun için yere serilemez. İşte Mustafa Kemal Paşa’yı lider yapan diğerlerinden ayıran özellik budur. İzmir işgalinde hükümet konağında indirilen ve yakılan bayrak Türk bayrağıydı. O bayraktaki hilal ve yıldız; Allah ve peygamberi temsil eder. Hilal eşittir 66 demektir. Allah ta eşittir 66. İşini garantiye almak anlamında 66’ya bağladı derler, yani bu darb-ı mesel Allah’tan torpilli anlamındadır. Birebir olmasa da Arapça Muhammet kelimesinin köşelerini birleştirdiğinizde karşınıza yıldız çıkacaktır. Bu bir tesadüf değildir. İşte Mustafa Kemal Paşa’nın yerden kaldırttığı bayrakta da hiç şüphesiz haç işareti vardır o da Hz. İsa’yı temsil eder. Bir milleti yenebilirsiniz ama onuruyla haysiyetiyle oynamak bize yakışmaz.

Soru5)Bolşevik Rusya’nın Ankara Hükümeti’ne yaptığı silah ve para yardımlarının milli mücadeledeki önemi size göre nereden kaynaklanıyordu? Bunda Mustafa Kemal’in bağımsızlık sonrası Türkiye’de komünist bir idare kuracağı yolunda

vermiş olduğu işaretlerin etkisi olmuş mudur? Yoksa Ruslar, Batılı ülkelere karşı bir müttefik elde etme kaygısıyla mı hareket etmişlerdir?

Atalay: 1917 Bolşevik İhtilali sonrasında Çarlık Rusya'sı yıkılmış, Lenin ve arkadaşları yeni bir düzen getirmişlerdir. 1918 Mudanya Mütarekesi süreci başlamış nihayet Anadolu İhtilali dediğimiz süreç başlamıştır. Bir kader birliğinden ziyade benzerliği vardır. Coğrafi olarak yakınsınız, komşularınızı seçme hakkınız yoktur. Hal böyle olunca dün Çarlık Rusya'sıyla bugün Rusya Federasyonu ile beraber yaşamaya mecbursunuz. Milli mücadele döneminde yapılan Bolşevik yardımların kaynağı, o dönemde Orta Asya, Ortalık Asya veya Türkistan olarak adlandırdığımız coğrafyada yaşayan Türkler ve Müslümanlardır. Özellikle kadınların ve kızların takıları, bilezikleri yani ziynet eşyaları toplanmıştır. İşte toplanan bu paralar ve altınlar Lenin'in bilgisi dahilinde Anadolu'ya aktarılmıştır. Söz konusu dönem maddi sıkıntıların ayyuka çıktığı yıllardır. Yani sayı ile mermi verilmiştir. Böyle bir dönemde dışarıdan gelen yardımlar kimden gelirse gelsin severek kabul edilir. Bunları ideolojik mülahazalarla yok saymak haksızlık olur. Söz konusu dönemde gerek Mustafa Kemal Paşa gerekse Vladimir Lenin uluslararası camiada yalnızları oynuyorlardı. İkisinin ortak düşmanı da Batılı emperyalist ülkelerdi. Hal böyle olunca düşmanımın düşmanı dostumdur anlayışıyla hareket etmişlerdir.

Soru 6) Dış yardımlar bağlamında Hint Müslümanlarının yardımları da dikkate alındığında Milli Mücadeleye dışarıdan yapılan yardımları nasıl değerlendirmek gerekir?

Atalay: Dış yardımlar arasında Hint Müslümanlarının yaptıkları yardımlar da vardır. Milli Mücadele sürecinde hilafet ve saltanat hâlâ kaldırılmamıştı. Etkisi çok olmasa da saltanat ve hilafet önemsenmekteydi. Hint Müslümanları bu bağlamda yardımda bulunmuşlardır. Durup dururken böyle bir karara varmamışlardır. Bu yardımlar, bu coğrafyanın insanın yaptığı fedakârlıklar çerçevesinde yapılan yardımlardır. Çünkü Türkiye hilafetin son kalesi olarak görülüyordu. Burası düştüğü zaman bütün İslam dünyası etkilenecekti.

Soru 7) Osmanlının son dönemlerinde Enver Paşa Türkiye'nin işgale uğrama tehlikesine karşı çeşitli yerlerde silah ve mühimmat depoları (Eşref Bey'in Balıkesir yakınlarındaki çiftliğindeki gibi) kurdurmuştur. Diğer yandan da Nuri Paşa emrindeki Kafkas ordusundan arta kalan birliklerle Türkiye'ye gelerek Doğu

Anadolu'daki harekâta Kazım Karabekir'i desteklemiştir. Diğer yandan Karakol teşkilatının İstanbul'dan Anadolu'ya silah kaçırdığını biliyoruz. Bütün bunları Türk İstiklal Savaşı'nın geneli içinde nasıl değerlendirmek gerekmektedir?

Atalay: Enver Paşa, Nuri Paşa gibi tarihe mal olmuş kimseler milletçe rahmetle anmamız gereken şahsiyetlerdir. Enver Paşa ile Mustafa Kemal Paşa arasındaki rekabet hiç kuşkunuz olmasın ferdi ve kişisel bir rekabet değildi. Tabi konu Enver Paşa olunca çok spekülasyon yapılıyor. Söz gelimi, Kafkasya hareketi bağlamında 90.000 kişi donarak öldüğü gibi şeyler söyleniyor. Maalesef biz millet olarak hep uçlarda dolaşıyoruz. Olayların hangi şartlarda meydana geldiklerini dikkate almadan konuşuyoruz. Rakamlara takılmamak gerekiyor. Hata elbette vardır, ama bunu sürekli temcit pilavı gibi ısıtıp insanların önüne getirmek yanlıştır. Enver Paşa bir Turan imparatorudur. Ben bu 90.000 kişi öldü sözlerini pek önemsemiyorum. Kaldı ki, yapılan son araştırmalarda 25.000 ilâ 30.000 arasında insan öldüğü ortaya çıkmıştır. Bu propagandayı yapanlar şunu söylemek istiyorlar. “Ey Türk milleti bakın, Enver Paşa bir hiç uğruna hayal kurdu ve bu 90.000 kişinin hayatına mal oldu. Öyleyse siz de hayal kurmayın.” Diğer yandan bizi hayvanlardan ayıran en önemli özelliğimiz bireysel ve milli hayallerimizdir. İnsanlara doğrudan hayal kurmayın gibi şeyler söylerseniz buna herkes tepki gösterir. Hayal kurmayacaksak nasıl beraber aynı yolda yürüyeceğiz? Diğer yandan tarihin en kanlı savaşlarından birisi olan ve takriben 500.000 kişinin öldüğü Çanakkale Savaşı bir piknik havasında anlatılmaktadır. Bu doğru bir yaklaşım değildir. Yiğidin hakkını teslim etmek gerekirse Enver Paşa, Mustafa Kemal Paşa açısından da önem arz eden bir kişiydi. Türkiye Büyük Millet Meclisinde ona sempati duyan ve yakın olanlar vardı. İktidarı kimse paylaşmak istemez. Ancak Mustafa Kemal Paşa daha gerçekçi ve akılcıydı. İkisinin de niyetini sorgulama peşinde değilim, çünkü ikisinin de iyi niyetinden kuşku yoktur. İki birbirinden farklı tarihi şahsiyetler olduğu için ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Enver Paşa'nın yakın çevresi de ona karşı yapılan olumsuz propagandadan etkilenmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda somut olarak galip geldiğimiz üç cephe vardır. Bunlardan birincisi; Kut-ül Amare'dir ki buranın komutanı Halil Paşa idi. Bu husus cumhuriyet döneminde fazla dillendirilmedi. Peki neden dillendirilmedi? Çünkü Halil Paşa, Enver Paşa'nın amcasıydı. Halil Paşa'dan söz ederken Enver Paşa'dan da söz edileceği için bu başarı ve zaferler geri plana atılmıştır. Enver Paşa, Nuri Paşa ve Halil Paşa gibi Türk tarihinin mümtaz şahsiyetlerini rahmetle anıyoruz.

Soru8) Türkiye'de son dönemde yapılan tartışmalarda Milli Mücadelede Türkiye yaşay an Kürtlerin de katkı sağladığı yönünde iddialar ortaya atılmaktadır. Biz biliyoruz ki

bu bölge, öteden beri asker kaçaklarının olduğu bir bölgedir. Düzenli ordunun kurulmasında da bunun önemli bir husus olduğu göz önünde bulundurulduğunda doğu Anadolu bölgesinde yaşayan Kürtlerin Milli Mücadeleye pek katkılarının olmadığını söylemek mümkün müdür?

Türkiye coğrafyasında genetik kodlar önemlidir. Bu coğrafyada Hacı Bektaş, Pir Sultan Abdal, Nesimi ve Aşık Veysel gibi ozanların türküleri vardır. Kurtuluş Savaşı döneminde ortaya çıkan ayaklanmalar dini kaygılarla ortaya çıkmışlardır. Bu çatışmalarda etnik unsurlar önemli bir rol oynamamıştır. Farklılıkları ayrılık noktalarına taşırsanız dağılırsınız. Fakat farklılıklarınızı ortak olanlarla kıyasladığınızda benzerliklerinizin daha çok olduğunu görürseniz beraber yürümeye devam edersiniz. En güzel türküleri Kürtler söyler, insanı daha derinden etkiledikleri bir gerçektir. Ancak türküler Türklere aittir, peki Türklere ait türküler neden en güzel şekilde Kürtler söylemektedir? Çünkü millet kavramı kültürel bir kavramdır etnik bir kavram değildir ki Türk, Kürt diye bir ayırım yapılsın. İç isyanlarda din istismarı önemli bir rol oynamıştır. Neticede Kürtlerin milli mücadeleye yaptıkları silahlı katkı yadsınamaz. Hatta Kütahya-Eskişehir Savaşı sırasında TBMM’de yapılan tartışmalarda Mustafa Kemal Paşa çaresiz kaldığı bir anda, kendisi bir Kürt olan Tunceli (Dersim) mebusu, söz isteyerek, “Dersim’den beni buraya gönderenler ırzımızı, namusumuzu, vatanımızı, milletimizi ve dinimizi korumak için görevlendirdiler” diyerek başkentin taşınması düşüncesine karşı olduğunu beyan etmiş ve Mustafa Kemal Paşa’nın ikna etmekte güçlük çektiği meclisi ikna etmesini sağlamıştır. Bu olay tarihin kırılma anlarından biridir. Sonuçta meclis taşınarak Türk halkı ümitsizliğe sevk edilmemiştir. Bunu böyle bilmek gerekir.

